likovni život

dve »ženske« izložbe

Nova izložba Ane Bešlić nazvana »Varijacije portreta« (Galerija beograda, Kulturnog centra) može se analizirati, tumačiti i vrednovati iz nekoliko bitnih, istovremeno povezanih uglova posmatranja: u odnosu na opšti postojeći kontekst portretne skulpture, u odnosu na značenje koje ima unutar problemskih kriterijuma savremene stvarnosti, i moraju se posmatrati komparativno – u razvojnoj liniji što vodi povratno do skulptorske problematike njenog prethodnog perioda. Iz njega je nastala izložba održana 1973. god. u Salonu muzeja savremene umetnosti. Tom izložbom Ana Bešlić je postigla značajna ostvarenja u domenu sintetičke apstrakcije, koja kao dalju podlogu ima neke konkretne oblike. Rezultat su bile slobodne forme šireg simboličkog značenja (plođenje, plodnost). Tada je Ana Bešlić maksimalnom redukcijom forme kao i odstranjenjem svake naracije ostvarila kondenzaciju smisla do suštinskog ontičkog značenja.

Ana Bešlić na novoj izložbi spaja pojedinačno – konkretno sa opštim – apstraktnim, svedenim na ponovljiv, prepoznatljiv znak, model slobodne forme. Pritom se apstraktno više pridodaje pojedinačnom nego što iz njega nastaje. Opšte portretno obeležje ovoidnog obličja udruženo sa intervencijama formalno-stilskih struktura istovetnih sa onima ranijih Bešlićninih skulptura ustvari predstavlja udvostručavanje dva apstraktna modela. Tako se više postiže shematičnost i ponavljanje nego »varijacije portreta«, kako je nazvana izložba.

Mislim da je danas u velikoj meri već prevaziđen problem bojažljivog, zatvorenog, formalnog estetiziranja na temu mogućih odnosa, prožimanja, spajanja i prelaza između konkretnog i apstraktnog. Možda portret danas pruža mogućnost za angažovanije, kompleksnije i aktuelnije sadržaje, bitnih pojava i promena u svetu. Verovatno ova izložba ima za samu Anu Bešlić smisao dublje lične razrešnice prelaska apstraktnog ka konkretnom i njihovog uzajamnog odnosa. Ali u pogledu značenjskih struktura i sadržajnih poruka pred zahtevom aktuelnog istorijskog trenutka, pa i u odnosu na njene ranije skulpture nema nekog bitnog, novijeg značaja.

Prvi utisak na izložbi objekata beogradske slikarke Josipe Pašćan u Galeriji Doma omladine izaziva zaprepašćenje. Pitamo se pomalo u nedoumici, nije li to suviše nagli, neopravdani prelom u njenom stvaranju. Međutim, vremenom shvatamo da postoji jedna tanka, na prvi pogled neuočljiva vezna nit, znak doslednosti u njenim težnjama: od naglašeno pojednostavljenog slikarstva preko bavljenja fotografijom, medijumom »objektivnog, hladnog pogleda« do izrade objekata. Oni su sačinjeni od nekonvencionalnih hladnih materijala: limenih ploča, platna, gvozdenih šipki, ogledala i metalnih rešetaka. Naglašena je preciznost zanatske izrade i težnja ka minimumom forme. Ako objekt može biti u manjoj ili većoj meri anti-skulptura onda ovi pripadaju svakako drugoj vrsti. Poput svođenja geometrijskih struktura na »primarne oblike« u siromašnoj umetnosti, i Josipa Pašćan svodi predmet na uprošćeni prostorni vizuelni znak. U tome ima neke specifične ironije jer su izabrani predmeti iz »građanske« svakodnevice, i radi se o aluziji na prostorno-formalne izmenljivosti ustaljenog estetskog i vizuelnog iskustva.

Postavlja se pitanje u kom će se pravcu orijentisati Pašćanova u daljem razvoju – ka ambijentalnoj umetnosti nagoveštenoj objektom »hodnik« ili, možda, ka još većem osiromašenju forme?

BALŠA RAJČEVIĆ

BEZ NOVIJEG ZNAČAJA: Jedna varijacija portreta Ane Bešlić